

ՔԻՒՐԴԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԿՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ըստ «H. F. B. Lynch»-ի .

«Եթէ քարտէսի վրայ երևակայական գիծ անցունենք Մուշէն Էրզրոում դէպի ծովը, միւսիւրման բնակիչները հետեւաւ կերպով կը բաժնենք :

Էրզրումի հիւսիսային կողմը և այս գծին երկու կողմերը թիւրք բնակչութիւն , կը տարածուի արևելեան Ռուսական սահմանէն՝ արևմտեան Եփրատի երկայնքը մինչև իր ցեղի արևելեան ճիւղը :

Էրզրումի հարաւային երկրամասը և գծին արևմտեան կողմը Գըզըլ-պաշ Բիւրղերն են , և որոնք կը խօսին Բիւրղիստանի տիրապետող բարբառը :

Բիւրղ ժողովրդի հողային տարածութիւնը (այխարհական) կը զանազանի քաղաքակրթական ուժերու զօրացման ու տկարացման համեմատ : Սակայն իրենց տոհմիկ հայրենիքը ու բնակավայրը այն լեռներն են , որոնք իրենց մէջ ունին Տիգրիսի ակերը :

Արևմտեան կողմը Եփրատէն մինչև հարաւ Պարսկական ծոցը և այն շղթաները որոնք կը պահպանեն Հայաստանի և Պարսկաստանի բարձրաւանդակները որ ծանօթ են Տօրոս և Չազրոս անունով՝ կը բնակուին արիական ծագում ունեցող ցեղերով (tribus) : Բիւրղերը , և աւելի հարաւը Լօուերը , և որոնք կը նկատուին բարբառի ու կրօնի որոշ տարբերութիւններով , բայց անոնք կը ներկայացնեն ընդհանուր յատկանիշ . — Նստակեցութեան և Օրէնքի հպատակութեան անհամբերողութիւն : Իրենց կենցաղը ուղղակի կ'որոշուի իրենց այխարհաքրական դիրքերով և հովուական պարագմունքներով :»